

## ENTREVISTA

## Antoni Vilanova

ASSAGISTA I CRÍTIC LITERARI

**F.B.V.** Com va començar a escriure crítica a 'Destino'?

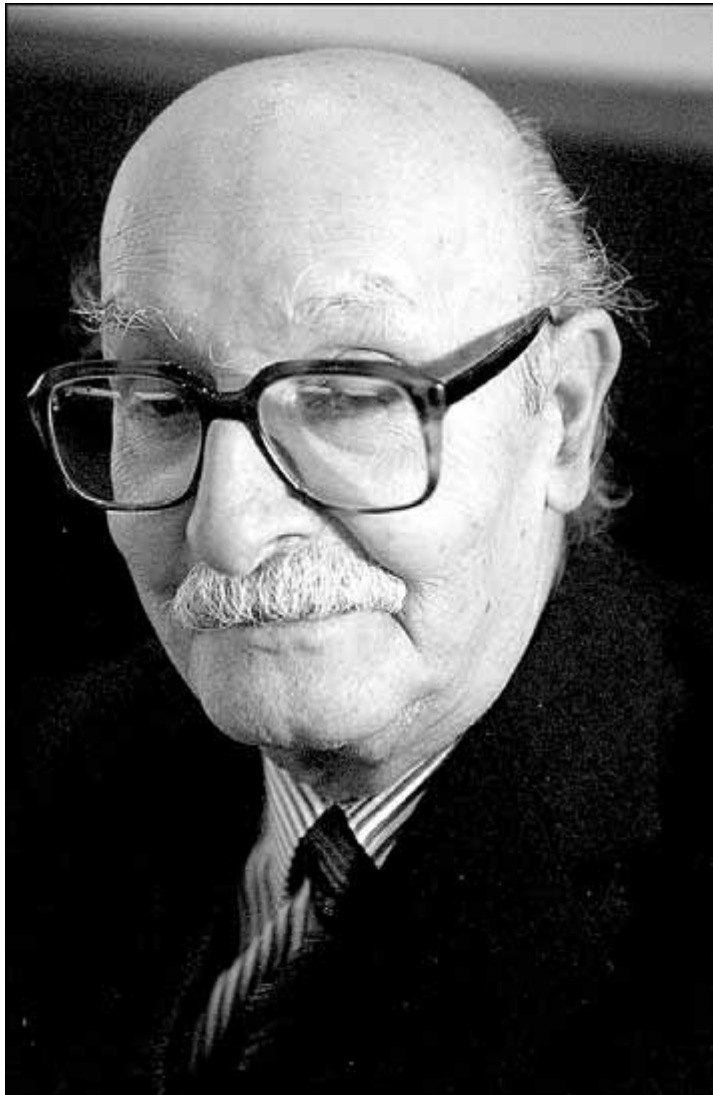
**AV.** Havia fet crítica esporàdicament en una petita revista universitària, *Alerta*, en què vam començar a escriure Joan Perucho, Nèstor Luján, el músic Nani Valls, jo i alguns més, als anys 40. A *Destino* van llegir els nostres articles, per recomanació de Joan Estelrich, la filla del qual era companya del Nèstor Luján i meva al primer curs de la universitat. Ell va quedar entusiasmat amb nosaltres i ens va convidar al casament de la filla, on hi havia el Vergés, de *Destino*, i Estelrich li va fer grans elogis de nosaltres. Els de *Destino* van decidir contractar-nos, però jo no vaig poder començar perquè m'havia d'incorporar com a alferes de les milícies universitàries al Pirineu Aragones, i no era fàcil dedicar-me a escriure. Després vaig tornar i em vaig dedicar a la tesi, fonamentalment per a la carrera universitària, així que encara vaig trigar uns anys.

**F.B.V.** Se'n recordaven de vostè...

**AV.** Jo m'havia fet molt amic del director de *Destino*, Ignasi Agustí, amb qui vaig coincidir a diversos llocs, com als cursos d'estiu de Puigcerdà... Influxit per la recomanació prèvia d'Estelrich, Agustí em va demanar si m'interessaria de fer un article setmanal de manera regular. Concretament em va dir de fer una secció de llibres, perquè ell havia vist que a mi m'interessava molt la literatura estrangera, n'estava al corrent. La idea era que fos una selecció dels llibres importants que anaven apareixent. Em van donar carta blanca. El meu primer article va ser sobre l'última novel·la de Huxley, que acabava de sortir, i després vaig anar parlant del que em venia a les mans. Quan anàvem a Puigcerdà passàvem a Bourg Madame i compràvem els llibres francesos que acabaven de sortir. Un dia vaig demanar a Agustí si podia parlar de llibres catalans que anaven sortint, quan feia poc que s'havia reprès la publicació de llibres en català, i va dir que sí.

**F.B.V.** Vostè va ser dels primers a escriure de la literatura catalana que s'estava fent...

**AV.** Jo tenia la consciència que la majoria de la gent, sobretot els joves, no sabien ben bé la importància i el valor dels autors de què jo parlava, i per això feia una crítica una mica pedagògica, intentava donar a conèixer, no fer una crítica en el sentit estricte del llibre que acabava de sortir sinó que intentava presentar l'autor, dir si era important, els llibres que havia publicat...



CRISTINA CALDERER

**F.B.V.** Seguint el sumari del llibre, gairebé es podria fer un curs sobre la literatura catalana de postguerra, amb aquest llibre...

**AV.** Completant-ho una mica sí, perquè sempre hi ha algun oblit. No tinc tanta pretensió però sí que és bastant complet. Al començament, d'alguns autors jo encara no sabia la importància que tindrien i no en vaig parlar tant com mereixerien després, però vaig procurar cridar l'atenció de la gent i fer el que m'havia proposat des del principi: posar la literatura

catalana al mateix nivell de qualitat, valor i exigència que les altres literatures de què parlava.

**F.B.V.** Quina valoració fa avui d'aquests articles?

**AV.** Potser no és a mi a qui respon, i als qui correspondria van fer una mica el ronsa, perquè aquest país no és sempre gaire agraït, però n'estic content i en alguns casos fins i tot diria que orgullós, perquè hi va haver autors i obres que vaig ser el primer a parlar-ne seriosament i a valorar-los com va-

*“En aquell moment el que tenia realment qualitat i importància de primeríssima fila era la poesia”*

lien. Valgui com a exemple el *Bearn* de Llorenç Vilallonga:

ningú no ho diu, i no trobarà ningú que hi faci cap referència, però el primer article de pàgina que es va publicar sobre el *Bearn* va ser el meu. Era la primera edició i en castellà, però la novel·la era la mateixa.

**F.B.V.** Potser l'han marginat perquè escrivia en castellà o perquè es dedicava a la literatura espanyola?

**AV.** No ho sé. Simplement, totes les èpoques tenen les seves particularitats, i en aquell moment es tractava de revaloritzar l'ús del català i hi havia gent que només ho veia tot des d'aquest punt de vista.

**F.B.V.** També va escriure articles en català, per exemple a 'Serra d'Or'...

**AV.** Ocasionalment, quan m'ho demanaven, però són pocs, perquè jo tenia massa feina, no donava l'abast. Hi ha gent que té una gran facilitat i poden fer quaranta coses a l'hora, però jo no en sóc capaç. Vaig deixar d'escriure a *Destino* perquè entre la universitat i la direcció de la col·lecció *Palabra en el tiempo* a Lumen no tenia prou temps.

**F.B.V.** Durant l'època que recull el llibre hi havia una presència de la poesia molt important a la societat, cosa que no passa ara...

**AV.** En aquell moment el que tenia realment qualitat i im-

portància de primeríssima fila era la poesia, perquè a més les grans figures, fora de Pla, que era un cas a part de la importància del qual la gent al principi no se n'adonava, hi havia Riba, Sagarra, Espriu, Garcés, Foix... una rastellera de noms impressionant, i és evident que en les circumstàncies difícils, des de tots els punts de vista, de la literatura catalana en aquell moment, era més fàcil fer poesia que escriure novel·la, perquè aquesta exigeix dies i dies de dedicació i afany material.

Jo vaig agafar el començament de la represa de la novel·la, amb l'aparició de Josep Maria Espinàs, Maria Aurèlia Capmany i Manuel de Pedrolo, que comencen en aquell moment i jo els recullo. Alguns van començar un pèl més tard i no vaig tenir temps de parlar-ne, com és el cas de Carme Riera i Baltasar Porcel.

**F.B.V.** Creu que els poetes no són tan bons, avui?

**AV.** Crec que senzillament ara la poesia interessa molt menys. És evident que des del punt de vista comercial hi ha un interès zero. És una llàstima, però és així.

**F.B.V.** Què creu que aquest llibre, amb articles escrits fa tants anys, pot aportar al lector d'avui?

**AV.** Crec que és un document històric, sobretot. Les anàlisis de llavors encara són vigents, però el que és important del llibre és descobrir que aquests llibres, dels quals es tiraven 400 o 500 exemplars, eren entesos i còpsats en el seu valor per un dels crítics representatius d'aquell moment. Això és el que compta. El país estava trepitjat, perseguit i gairebé anorreat, però hi havia una petita minoria que conservava l'esperit, la il·lusió i l'afany que la literatura catalana continués, i que procurava valorar-la com calia.

► ► ►

► Molts es queixaven que *Destino* era un setmanari col·laboracionista, però tot i així el llegien de dalt a baix, i la influència de la revista va ser molt important en una cultura sota mínims. Entre el 1950 i el 1967, Antoni Vilanova va publicar-hi un article cada setmana, dels quals ja han sortit abans dos llibres: *Novela y sociedad en la España de posguerra* (Lumen, 1995) i *Poesía española, del 98 a la posguerra* (Lumen, 1998).

Ara, amb *Auge y supervivencia de una cultura prohibida* (Destino), el savi Vilanova recupera la mirada crítica cap a la literatura catalana en uns

moments en què aquesta havia començat a treure el cap de nou, mig amagada. És llavors que es publiquen obres completes com ara les de Carner, Riba, Sagarra, J.V. Foix i Clementina Arderiu, però també *Homenots*, de Josep Pla, *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, i el *Diccionari per a ociosos*, de Joan Fuster, llibres sense els quals la literatura catalana no seria el que és. El llibre reflecteix els encerts de Vilanova i la re-

cepció i difusió d'una obra amb grans dificultats per ser llegida i entesa. Com explica a l'entrevista, és per aquests motius que tendeix a explicar sovint qui són els autors i què fan, sovint amb un estil eminentment didàctic.

Vilanova, de 82 anys, reconeix que ja no està al corrent del que es publica, però això no significa que s'estigui sense fer res: actualment prepara un llibre sobre Cervantes. Catedràtic emèrit de la Univer-

sitat de Barcelona, durant més de quaranta anys ha format en aquesta universitat professionals de la literatura i de la crítica. Especialitzat en la literatura castellana de l'Edat d'Or, ha publicat llibres com ara *Erasmus y Cervantes* (1949), *Nueva lectura de 'La Regenta'* (Anagrama, 2001) i *Emili Vilanova i la Barcelona del seu temps* (Quaderns Crema, 2001). És secretari a perpetuïtat del premi Nadal i des del 1966 dirigeix la col·lecció *Palabra en el tiempo* (Lumen). A més, és acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i corresponent de la Real Academia Española.

Amb el suport de

 Generalitat de Catalunya